

A népművelő egyesületek ünnepei ne legyenek gyakran nyilvánosak. Maradjanak azok olykor zárt, önmaguknak való ünnepélyek. Ilyenkor az ünnepélyek az ünnepi kereteket is nélkülözhetik s a napi foglalkozás rövid megszakításával egy-egy megemlékezésben merülhetnek ki.

Vannak ünnepeink, amelyek jelentőségét és nagyságát csak akkor lehet megfelelő módon kidomborítani, ha az egy községben székelő egyesületek összefognak s közös ünnepély keretében ünneplik meg. Ilyen ünnepek alkalomával az ünnepélyt felvonulás előzheti meg.

Végül rá akarunk mutatni a tisztán kedélynevelő jelentőségű szórakoztató ünnepélyekre, amelyek oly ritkák az ifjúsági egyesületekben. A tréfás-mókás összejöveteleknek csak egyetlen feltétele van: a műsorszámok ne legyenek ízléstelenek.

Novágh Gyula

HOGYAN ÜNNEPELJÜK MEG MÁRCIUS 15-ÉT ?

A magyar kalendárium sok fekete napja közül kipiroslik március havának 15. napja. Nem egyházi ünnep, mégis ünnepnapja a magyarnak: öröm-ünnep a magyar mult sok szomorú napja között. Az 1848-at követő időkben reánk nehezdedő elnyomatás éveiben szívébe kellett rejtenie nemzetünknek 1848 március 15-ének ünnepi hangulatát; mert nyíltan nem adhatott kifejezést érzelmeinek, nem ünnepelhetette meg a magyar lélekbe mélyen belegyökerezett nap évfordulóját. A megbékélés idején, 1867 után nem tiltották ugyan március 15-ének megünneplését, de egy szép napon hivatalos rendelet jelent meg arról, hogy az iskolák *ne március 15-én*, hanem *április 11-én*, az 1848-ban megalkotott törvények szentesítésének évfordulóján ünnepeljenek. De ez az intézkedés sem feledtette a nemzettel március 15-ének emlékét. Az iskolák éppúgy, mint a hazafias érzésű egyesületek, testületek a rendelkezés ellenére is megemlékeztek erről a napról. A világháború után a törvényhozás nyilvánította nemzeti ünneppé és piros betűkkel iktatták a magyar ember naptárába.

Ünnepel is ezen a napon minden magyarul érző szervezete ennek a hazának: községek, iskolák, egyesületek, másféle alakulatok, köztük elsősorban a magyar népművelés szervezetei. Megemlékeznek erről a napról idegenbe szakadt véreink is. Csak elszakított országrészeink magyarsága nem ünnepelhet nyíltan. Szívébe kell rejtenie érzelmeit. Várnak és bizakodnak a Himnusz és Szózat hitével, hogy Isten megáldja őket és eljön, mert el kell jönnie a jobb kornak, amikor — miként felvidéki testvéreink — boldogan borulhatnak mindnyájunk édesanyja: a magyar haza kebelére.

Mi, itthonlevők, nyíltan megvallhatjuk érzelmeinket, nyíltan felidézhetjük a nagy idők emlékét. A magyar tavasz e gyönyörű, szívet pezsdítő napjának megünneplésére vonatkozólag akarunk e helyen néhány gondolatot közölni.

Tapasztalatból tudjuk, hogy sok községben külön-külön ünnepélyekkel hódolnak az egyes szervezetek március 15-e emlékének. Külön ünnepelnek az iskolák, külön ünnepet rendez egy-egy egyesület, testület s néha maga a község is. Ez a szertetagozódás merő ellentétben áll március 15-e eszmei tartalmával. Március 15-e nemcsak a szabadság megszületésének, hanem az

egyenlőségnek és testvériségnek is ünnepe. Ekkor dőltek le a haza polgárai közé meredő válaszfalak. A köztelherviselés és a törvény előtti egyenlőség elye megszüntette a különbséget nemes és nem-nemes között s a haza polgárait jogok tekintetében egy szintre hozta. A pesti megmozdulás mámorában testvérként ölelték egymást az emberek s a testvériség és egyenlőség boldog tudata hevesebb dobogásra készítette szívüket. Ezt a napot tehát semmiképen sem helyes sokfelé tagoltan ünnepelni.

Leghelyesebb, ha az egész község együtt, testvéri közösségben ünnepel. Csak az iskolák tartsanak a gyermekek lelkivilágának megfelelő külön ünnepet. Mert másként kell szólni a kicsinyekhez, másként a felnőttekhez.

Ha az idő kedvező, *tartsuk az ünnepélyt a szabad ég alatt*. Legalkalmasabb erre a célra a már minden községben álló hősök emlékművének környéke. Az ünnepi szónok könnyen megtalálhatja a kapcsolatot a 48/49-i szabadságharcunk és a világháború hősei között. Hiszen azok közül, akik március 15-én az átalakulást megindították, igen sokan vérüket hullatták a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméjéért és hősi halálukkal pecsételték meg a márciusi eszméket. Maga Petőfi, szabadságmozgalmaink lelke, ihletett dalosa, szolgáltatta a legragyogóbb példát az áldozatos hazafiságra. Csak az idő és a körülmények változtak, a hazának és szabadságnak ugyanazon magasztos eszméje hajtotta a szabadságharc honvédjét s a világháború katonáját a hősi áldozatra.

Az *ünnepély időtartama* nem lehet hosszú. A szabadban tartott ünnepély alatt a helybenállás nagyon fárasztó. Emiatt a figyelem is hamarabb lankad s türelmetlenségre, sőt talán bosszankodásra hangolja a hallgatóságot. A hosszú ünnepély tehát nem felhangolja a kedélyeket, hanem lehangoló hatású. Inkább ezzel távozzanak az ünnepélyről: „Elhallgattam volna még tovább is“, semmint ezzel: „Alig vártam, hogy vége legyen“. Zárt helyen, ahol a hallgatóság nagyrésze leülhet, valamivel hosszabbra nyúlhat az ünnepély, de itt sem tanácsos nagyon elnyújtani. Leleki jelenség, hogy a figyelem csak korlátolt ideig éber, azontúl elfárad s az adott helyzetből mielőbb szabadulni igyekszik az unalom hatása alatt. Tapasztalás szerint a szabadban tartott ünnepély időtartama legfeljebb egy, a zárthelyi é órá lehet, de jó, ha nem haladja túl a fél, illetőleg az egy órát.¹

Tudjuk, hogy a jó falusiak — különösen az asszonyok — szívesen elüldögélnek hosszabb ideig is, de azt is tapasztaltuk, hogy csak kevesen figyelnek. Mert más lelki munka ám egy-egy érdekes bonyodalomú szindarabot végignézni, közben nagyokat kacagni, mint komoly beszédet, lelkesítő szavakat stb.-t úgy végighallgatni, hogy azoknak érzelmi tartalmát át is éljük.

Az *ünnepi műsor* összeállításának nemcsak az idővel való számotvetés, hanem az is — mégpedig fontosabbik — szempontja, hogy minden műorszám kapcsolatban legyen az ünnepély eszmei tartalmával. A műsor minden száma azt a célt szolgálja, amit el akarunk érni: március 15-e emlékének ébrentartását s ezen keresztül a hazafias érzés mélyítését.

¹ A gépkocsi, a repülőgép, a gyorsan pergő film világában minden időtartam megrövidül. Nem vettük-e észre, mennyivel nagyobb sikere van ma az egészen rövid, talpraesett, tömörített beszédnek, cikknek, ünnepélynek? S mivel a rövidség és a tömörség erőteljesebb szellemi értékek termelésére kényszerít, mozdítsuk elő minden eszközzel e természetes célzat sikerét. *A szerk.*

Az ünnepély középpontjában *ünnepi beszéd* álljon. Ez világít rá a nap jelentőségére s ennek kell a lelkeket leginkább megmozgatnia. Minthogy minden szónok beszédének a saját lelkét kell visszatükröznie, kidolgozott ünnepi beszédet nem közlünk. De ilyenre nincs is szükség. Csupán egy-két gondolatot vetünk fel, amelyeken a márciusi beszéd felépülhet. Hallottunk nem egy olyan március 15-i beszédet, amely csak úgy távolról érintgette ezt a napot, inkább a napi politika kérdéseit tolta előtérbe. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy e minden évben visszatérő ünnepen a szónok újra meg újra elmondja ennek a napnak történetét, hanem azt, hogy a nap jelentőségéről a magyar nemzeti élet fejlődése szempontjából okvetlen meg kell emlékeznie, e nélkül nem volna értelme az egész ünneplésnek. Utalhatunk például arra, hogy ezen a napon a magyar ifjúság írta nemzetünk történetét. Az ő lelkesedésük, hazaszeretetük, egyetakarásuk csodákat művelt: egy nap alatt valóra váltak a százados nemzeti vágyak. Örök dicsősége a márciusi ifjúságnak, hogy vérontás nélkül, csupán ifjú szívének hevével nyitott új korszakot a nemzet életében. Örök dicsősége ennek az ifjúságnak, hogy amikor március 15-ének vívmányai veszélyben forogtak, kihúzta kardját, sietett a harcmezőre, hogy fegyverrel, vérével védje meg, amit a vértelen megmozdulás megakotott. Emlékezzünk meg a márciusi napok főhőséről, a lángoló lelkű, tüzesszavú Petőfiről, aki példát mutatott a *cselekvő hazaszeretetre*. Ifjúságának egész hevét beleöntötte költeményeibe, fiatal szívét pedig kiontotta az eszméért: a hazáért. Örök eszményképe marad nemcsak a magyar ifjúságnak, hanem minden magyar embernek ebben: *tettekkel szeressük a hazát*.

Vonatkozathatunk a mai magyar ifjúságra is. A márciusi ifjúság érett megfontolással, de fiatalos tüzzel nyitott utat a korszerű haladás számára. Ma nincs szükség forradalmi megmozdulásokra. Ma főleg két dologra van szükség. Elsősorban arra, hogy magyarságunkból egy szemernyit se engedjünk semmiféle téren. *Teljes tudatában legyünk annak, hogy magyarok vagyunk*, akik ezer esztendeje bírják ezt a magyar vérről oly sokat áztatott földet. A *nemzeti öntudat* ad erőt ahhoz, hogy ezen a drága földön a magyar nemzet felvirágozzék.

Nemzeti öntudatunkat a kultúrával párosult *katonaszellem* teszi szilárdá. Ezer éven át a hősi, a vitézi szellem tartotta fenn ezt a hazát. Nekünk is át kell örökítenünk utódainkra. Ez azonban csak akkor sikerülhet, ha bennünk is élnek az ősi erények: a katonaszellem, a hazaszeretet, a hősi bátorság. Érezze magát minden magyar ifjú s minden magyar ember katonának, hogy odakiálthassuk leselkedő szomszédainknak: *Ne bántsd a magyart!* Százados küzdelmeink hősi csodáiról beszél nemzetünk multja. Szabadságharcunk legendás hőseinek, a világháború önfeláldozó vitézeinek hosszú sorát örökítette meg a magyar történelem. Itt párhuzamot vonhatunk az egyformán vitéz 48-as honvéd és a nagy háború katonája között, akinek önfeláldozó hazafiságát hirdeti a hősi emlékmű. Kövessük példájukat, ha megharsan a kürt hívó szava. Így leszünk méltók a márciusi ifjakhoz, a világháború hőseihez. Addig pedig dolgozzunk, emeljük műveltségünket. Boldogulásunk nyitja lelki gazdagságunk. A márciusi ifjak sikerének titka, hogy haladtak korukkal s hatóerejükől mit sem vesztett, korszerű eszméket tudtak terjeszteni.

Munkánkban ne önző érdekeink vezessenek, hanem erőink legjavát a hazának szenteljük. A nagy március szellemében testvéri érzéssel forduljunk

egymás felé. Tegyük félre minden gyűlölködést, mert ez gyengít, az összetartás ellenben erőssé tesz. Már pedig erőseknek kell lennünk. Országunk még mindig csonka. A testvérszívek, kik ma nem ünnepelhetnek, felénk dobbannak. Vágyakozó reménységgel várják, hogy az ő földjüket is Szent István koronájának fénye ragyogja be. Ezzel kapcsolatban felvidéki testvéreink boldog hazatérésére is utalhatunk.

A felsorolt gondolatok magvát tehetik az idei március 15-i ünnepi beszédnek. Hogy melyiket mennyire részletezheti s melyiket mily mértékben emelheti ki a szónok, az az ő egyéniségétől s a helyi körülményektől függ. Más gondolatok is beleszöhetők az ünnepi beszédbe a szónok céljai szerint, mert hiszen az itt közöltek is csak egyéni és egyféle elgondolás. Arra azonban nagyon ügyeljen a szónok, hogy egy főgondolat húzódjék végig beszédén, mert különben széjjeltöredezik s nem tesz egységes hatást. A vezető gondolat például az lehet: mit kíván tőlünk a mai időkből a nagy március szelleme? Mire figyelmeztet, tanít bennünket? Újból hangsúlyozzuk, hogy a pártpolitika sikamlós lejtőjére nem szabad a szónoknak reálélnie. Az ilyen kérdések szöges ellentétben állnak március 15-ének eszmei tartalmával. A beszéd ne tartson tovább 20—30 percnél, mert a figyelem elernyed. Figyelmetlen hallgatóságnak pedig kár beszélni.

A beszéd körül csoportosul a műsor többi száma. Ezeket úgy kell összeválogatni, hogy összhangban álljanak az egész ünnep tartalmával s a hazafias hangulatot erősítsék. A megnyitó ének után hangulatkeltésül egy-két szám (szavalt és zeneszám) következhetik, majd a beszédre kerül a sor. Utána ismét ének- és zeneszámok egészítik ki a műsort. Az énekszámok közül nem maradhat el a Himnusz, továbbá a Szózat vagy a Hiszekegy. Közül előadhatunk más hazafias műdalokat, továbbá népdalokat is, ezek közül elsősorban hazafias szövegűeket (katonadalok, a 48-as idők dalai, Kossuth-nóták s más hasonló). Megszólalhat a tárogatón vagy az énekesek ajkán egy-két kuruc nóta is,² hiszen azok is szabadságdalok.

Szavaltásra alkalmas költeményt bőven találhatunk Petőfi gazdag hazafias költészetében. Nagyon odailők újabb költőinknek március 15-ére vonatkozó versei. Válogathatunk Horváth János gyönyörű kötetéből, a *Magyar Versek Könyvéből*,³ Sik Sándornak *A magyar fiú szavaltókönyve*⁴ című gyűjteményéből (pl. Vörösmarty: *Jóslat*, Arany: *Rendületlenül* stb.), ezek ma is teljes egészükben időszerűek), Zlinszky Aladár és Vajthó László még gazdagabb *Magyar költők. Szemelvények hétszáz esztendő dalterméséből*⁵ című kétkötetes gyűjteményéből.

Népművelő Testvérek! Vegyétek ti a kezetekbe március 15-e együttes megünneplésének irányítását! Lelkesedéstek mutatja majd meg nektek a legszebb nemzeti ünnepünkről való méltó megemlékezés módját.⁶

Németh Sándor

² S ne feledjük, hogy Thaly Kálmán születésének századik évfordulója most volt: jó alkalom az „örök kuruc szellem“ ébrentartására: mindig találunk számára korszerű alakot, sohasem nélkülözhetjük egészen. *A szerk.*

³ Magyar Szemle Könyvei.

⁴ Budapest, Franklin Társulat.

⁵ Kapható a székesfőváros népművelési bizottságánál, Budapest, IV., Szép-u. 5.

⁶ Lapunk már most ad márciusi anyagot, hogy népművelő kartársaink idejében felhasználhassák. *A szerk.*